

השלכות התייקרות המים הצפויה ב- 2010 על רמת החיים של המשפחות
מירי אנדבלד ודניאל גוטליב

תקציר

חישוב השפעת העלייה הצפויה במחירי המים ב-2010 מעלה כי המנגנון המוצע הוא רגרסיבי, מאחר שהנטל המוטל על המשפחות מעוטות ההכנסה גדול יותר מזה המוטל על המשפחות האחרות. לפיכך אנו מציעים כי מנגנון ההתייקרות יהיה מדורג, כך שמחירי המים יועלו רק למי שצריכתו עולה על סטנדרט נמוך כלשהו שייקבע. כך יובטח שהמשפחות בעשירונים התחתונים ייפגעו פחות, שכן צריכת המים שלהם לנפש נמוכה יחסית.

על פי הפרסומים בתקשורת, בשנת 2010 צפויים המים לצריכה ביתית להתייקר בשיעור כולל של 40% בשתי פעימות: 25% ב-1 בינואר 2010 ועוד 15% ב-1 ביוני 2010. ואולם נתונים שהתקבלו מנציבות המים מעלים כי שיעור העלייה גבוה יותר, והוא נע בין 44-72 אחוזים בהתאם לגודל המשפחה, כאשר ככל שהמשפחה קטנה יותר שיעור העלייה גבוה יותר, לפי הפירוט הבא:

לוח 1: שיעורי העלייה הצפויה במים לפי מספר נפשות במשק הבית, סיכום שתי הפעימות.

מס' נפשות במשק הבית	שיעור עליה ממוצע
1	72%
2	67%
3	57%
4	45%
5+	44%

מקור: קובץ חישוב של נציבות המים

לוח 2 מראה את השפעת ההתייקרות על המשפחות לפי עשירוני הכנסה. נתוני הלוח מראים כי העלייה הממוצעת מגיעה ל-53%. ההוצאה הממוצעת על מים קודם לשינוי המוצע עמדה על 114 ₪ (במחירי 2008) והתוספת צפויה להגדיל את ההוצאה בכ-60 ₪ נוספים. השונות בהוצאה זו

המוסד לביטוח לאומי

מינהל המחקר והתכנון

יחסית קטנה: העשירון התחתון מוציא כ-100 ש"ח על מים לחודש, והתוספת צפויה להגדיל את הוצאותיו ב-50 ש"ח. לעומתו העשירון העליון מוציא כ-140 ש"ח לחודש, והתוספת צפויה להגדיל את הוצאותיו על מים ב-80 ש"ח נוספים. בממוצע לכלל המשפחות, התוספת בגין התייקרות המים צפויה להגדיל את ההוצאה הכספית ולהקטין את ההכנסה הכספית הפנויה (לצרכים אחרים) של משקי הבית בשיעור של כמחצית האחוז.

ואולם בעוד שהתוספת בגין התייקרות המים מגלמת הקטנה מזערית בהכנסה של העשירונים העליונים (0.2%-0.3% מהכנסתם הפנויה), היא מקטינה את הכנסתה של משפחה בעשירון התחתון בשיעור של 1.7% ומשפחה בעשירון השני בשיעור של 1.2% ומעלה את הוצאות המשפחות בשני העשירונים הנמוכים ב-0.8% (לעומת 0.5% בשני העשירונים הגבוהים).

לוח 2: השפעת התייקרות המים על המשפחות בישראל לפי עשירונים, לאחר התחשבות בשינויי המחירים הדיפרנציאלי לפי מספר נפשות במשק הבית

עשירון*	הוצאה על מים	ההוצאה לאחר התייקרות כולה	יחס ההוצאות	תוספת הוצאה בש"ח לחודש	הוצאה כספית כוללת	הכנסה כספית	תוספת הנטל על הוצאה	הירידה הגלומה בסך ההכנסה הפנויה
ממוצע	114	175	1.53	61	9,478	11,616	0.6%	0.5%
1	101	151	1.50	50	5,653	2,892	0.9%	1.7%
2	96	147	1.54	51	5,377	4,189	1.0%	1.2%
3	105	160	1.53	55	6,395	5,623	0.9%	1.0%
4	99	151	1.53	52	7,422	6,773	0.7%	0.8%
5	116	176	1.52	60	8,377	8,466	0.7%	0.7%
6	115	175	1.52	60	9,014	10,307	0.7%	0.6%
7	123	187	1.53	65	9,938	11,978	0.7%	0.5%
8	113	173	1.53	60	10,620	14,028	0.6%	0.4%
9	122	188	1.54	66	12,448	17,087	0.5%	0.4%
10	138	217	1.57	79	15,661	26,248	0.5%	0.3%

* העשירונים מוינו לפי ההכנסה הפנויה לנפש תקנית; כל עשירון מונה 10% מהנפשות
 ** המקור: עיבודי מנהל המחקר והתכנון של המוסד לביטוח לאומי לסקר הוצאות משקי בית 2008 של הלמ"ס.

בלוח 3 מוצגות תוצאות מסימולציה שנערכה לצורך בדיקת ההשפעה האקביוולנטית¹ של התוספת בגין התייקרות המים על ממדי העוני (על ידי הפחתת ההכנסה הפנויה בסכום התוספת). הממצאים מורים כי התייקרות זו היא **שוות ערך** לעליה של 0.4 נקודות אחוז בתחולת העוני של משפחות (וכן של נפשות), וכי היא מעלה את פער ההכנסות הממוצע (עומק העוני) בכ-1% ואת חומרת העוני בכ-3%.

¹ העוני נמדד בישראל על פי ההכנסה הפנויה לנפש תקנית ולא ההוצאה. לכן ההשפעה לא תבוא לידי ביטוי בפועל בנתוני העוני על פי הגישה הנוהגת בישראל (וברוב מדינות העולם).

לוח 3: ההשפעה האקביוולנטית של התייקרות המים על מימדי העוני של המשפחות

השינוי בנקודות אחוז	אחרי ההתייקרות	לפני ההתייקרות	
0.4	20.0	19.6	תחולת העוני-משפחות
0.3	23.7	23.4	תחולת העוני-נפשות
0.3	33.5	33.2	תחולת העוני- ילדים
0.4	32.8	32.4	יחס פער ההכנסות
0.0013	0.0370	0.0358	FGT

לנוכח ממצאים אלה המצביעים על גרסיביות של ההתייקרות הצפויה, מוצע להפעיל מנגנון התייקרות שונה, אשר אינו מייקר את המים למשפחות השומרות על סטנדרט נמוך של צריכת מים, ובתמורה מייקר את המוצר בשיעורים גבוהים יותר למשפחות החורגות מהסטנדרט שייקבע. כך יובטח שהמשפחות בעשירוניים התחתונים ייפגעו פחות, שכן צריכת המים שלהם לנפש נמוכה יותר.